

‘Quickscan ecologisch onderzoek 2e fase Bedrijvenpark RW 50, Kampen’

*Inventarisatie, beoordeling en advies tegen
het licht van de vigerende natuurwetgeving*

COLOFON

Titel: **'Quickscan ecologisch onderzoek 2e fase Bedrijvenpark RW 50, Kampen'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 06395

Status: eindrapport

Datum: 18 januari 2007

Auteur: drs I. Veeman

Veldonderzoek: ing. M. van der Sluis

Opdrachtgever: Gemeente Kampen

Contactpersoon: dhr. W. Poortman

.....
EcoGroen Advies BV

Postbus 625

8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

Foto: Kleine modderkuiper.

© EcoGroen Advies (2007)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Veeman I. (2007). Quickscan ecologisch onderzoek 2e fase Bedrijvenpark RW 50, Kampen; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 06-395. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie.....	1
1.3	Algemene opzet	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	3
2.1	Inleiding.....	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998.....	3
2.3	Structuurschema Groene Ruimte	4
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	5
3.1	Methode.....	5
3.2	Flora.....	5
3.3	Zoogdieren.....	5
3.4	Broedvogels	6
3.5	Amfibieën en reptielen	7
3.6	Vissen	8
3.7	Ongewervelden	9
4	Geraadpleegde bronnen	10

Bijlagen

I Inventarisatiekaart Beschermde vissoorten
II Soortenlijst
III Wettelijk kader

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

Er zijn plannen voor kleiwinning, gevolgd door de realisatie van een bedrijvenpark aan de westzijde van Kampen. In dit verband is, in opdracht van de gemeente Kampen, een ecologisch onderzoek uitgevoerd door Ecogroen Advies. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid. Het onderzoek is gebaseerd op een éénmalig veldbezoek op 19 december 2006 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Op basis van de ligging en aard van de ruimtelijke ingrepen kan geconcludeerd worden dat deze geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Habitatrichtlijngebieden, Vogelrichtlijngebieden, Beschermde Natuurmonumenten, PEHS of specifieke natuurwaarden buiten de PEHS.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Het plangebied is gelegen aan de westzijde van Kampen en bestaat hoofdzakelijk uit grasland en sloten. Deels is het gebied vergraven.

- In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Mogelijk komt de laag beschermde Zwanebloem (FF-Tabel 1) voor in het slootmilieu. Overige beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst worden niet verwacht;
- Vaste verblijfplaatsen van vleermuizen ontbreken binnen het plangebied. Wel vormt het plangebied mogelijk beperkt foerageergebied voor Laatzvlieger. Er zijn geen lijnvormige elementen aanwezig die een onmisbare vliegroute van vleermuizen vormen;
- Verspreid in het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde zoogdiersoorten aangetoond of te verwachten;
- In het plangebied zijn enkele broedvogels als Wilde eend, Waterhoen, Kleine karekiet en Scholekster te verwachten;
- De laag beschermde amfibieënsoorten Meerkikker, Bastaardkikker, Kleine watersalamander, Bruine kikker en Gewone pad zijn in het plangebied aangetroffen/ te verwachten. Bij het vergraven van terreindelen en het inbrengen van gebiedsvreemd zand kunnen geschikte condities voor Rugstreeppad ontstaan;
- In de bredere waterpartijen in het gebied zijn de strikt beschermde Kleine modderkruiper (FF-Tabel 2) en Bittervoorn (FF-Tabel 3) aangetroffen;
- Er zijn geen beschermde ongewervelden of reptielen aangetoond of te verwachten.

Ontheffing en compenserende en mitigerende maatregelen

- Voor de laag beschermde Zwanebloem geldt een vrijstelling van artikel 8 van de Flora- en faunawet. Het aanvragen van een ontheffing en het nemen van mitigerende maatregelen is ten aanzien van flora niet aan de orde;
- Verstoring van broedvogels **dient** te allen tijde voorkomen te worden. Het verwijderen van beplanting en het bouwrijp maken van het gebied moet dan ook buiten het broedseizoen van vogels worden uitgevoerd. Het broedseizoen loopt voor de meeste soorten globaal van 15 maart tot 15 juli, hoewel dit geen harde datumgrenzen zijn. De realisatie van het plan hoeft in deze situatie niet perse buiten de periode 15 maart tot 15 juli plaats te vinden op voorwaarde dat er geen (tijdelijke) broedgelegenheid ontstaat en de werkzaamheden voor 15 maart worden opgestart;
- Wanneer het watermilieu of de oeverzone van de in wateren in het plangebied wordt aangetast is het aanvragen van een **ontheffing** ten aanzien van Bittervoorn en Kleine modderkruiper noodzakelijk. Dit speelt vooral voor de te dempen middensloot;
- Voor de in het plangebied voorkomende kleine landzoogdieren en de aangetroffen amfibieën geldt automatisch vrijstelling en is geen ontheffing nodig. Om schade aan kleine zoogdieren te minimaliseren is het wenselijk – indien de planning van activiteiten dit toelaat – het bouwrijp maken van het plangebied zoveel mogelijk uit te voeren in de periode augustus-februari, waarbij de maanden september en oktober de voorkeur hebben. In deze periode zijn ook amfibieën relatief weinig kwetsbaar.

Suggestie

- Om te voorkomen dat Rugstreeppad zich in het gebied kan vestigen wordt sterk aanbevolen om te voorkomen dat in de periode april-oktober (tijdelijke) ondiepe wateren aanwezig zijn.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

De gemeente Kampen heeft EcoGroen Advies BV verzocht een ecologisch onderzoek uit te voeren ten behoeve van de realisatie van de 2e fase van het bedrijvenpark RW 50.

In verband met de op 1 april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet en de thans geldende Natuurbeschermingswet 1998, is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats.

In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de ruimtelijke ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Situatie

Begrenzing van het plangebied

Het plangebied (zie figuur 1) is gelegen aan de westzijde van Kampen en wordt aan de oostzijde begrensd door de Haatlanderhaven en aan de Westzijde door de N50. De locatie, voormalige agrarisch gebied met graslanden en sloten, is deels afgegraven voor kleiwinning en later weer geëgaliseerd.

Figuur 1: Luchtfoto met rood omlijnd de globale begrenzing van het plangebied (Bron: Google Earth).

Beoogde ontwikkeling

Het voornemen is om in het plangebied een bedrijvenpark te realiseren. De in 2007 voorgenomen werkzaamheden bestaan uit het ontgraven van klei. Tevens zullen wegcunnetten worden ontgraven waarna deze worden aangevuld met zand. Vervolgens wordt het gehele terrein opgehoogd tot weghoogte en wordt tevens riolering aangebracht. Sloten in het plangebied, waaronder de centrale sloot in de lengterichting van het plangebied worden gedempt. Langs de randen van het plangebied zijn inmiddels nieuwe watergangen gegraven, welke worden opgenomen in het ontwerp. Deze wateren krijgen flauwe oevers.

1.3 Algemene opzet

Voorliggende quickscan is gebaseerd op een éénmalig locatiebezoek, beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens (zie Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het plangebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de te verwachten effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen nodig zijn om aan de zorgplicht te voldoen en eventueel tot een ontheffingsverlening annex artikel 75 van de Flora- en faunawet te kunnen komen.

2 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. Dit wordt ook wel 'externe werking' genoemd.

In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Natura 2000- gebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Binnen de Natuurbeschermingswet wordt nog altijd onderscheid gemaakt tussen verschillende categorieën beschermde natuurgebieden te weten: Vogelrichtlijngebieden, Habitatrichtlijngebieden en Beschermde Natuurmonumenten.

Europese Habitatrichtlijngebieden

In de directe nabijheid van het plangebied bevinden zich geen Habitatrichtlijngebieden. Het meest nabijgelegen Habitatrichtlijngebied is 'Ijsseluiterwaarden', gelegen aan de oostzijde van Kampen. De afstand tot dit gebied is ruim 800 meter.

Het gebied kwalificeert zich voor een aantal vis- en amfibieënsoorten als Kamsalamander, Bittervoorn, Rivierdonderpad, Kleine en Grote modderkruiper. Daarnaast kwalificeert het gebied zich voor twee typen vochtige bossen, schrale hooilanden, zomen met riet en ruigte, slikoevers langs rivieren, laaglandrivieren met een specifieke watervegetatie en droge rivierduinen.

Als gevolg van de ingreep vindt er geen beïnvloeding plaats van soorten en habitats in de uiterwaarden van de Ijssel.

- *Gezien de aard van de ingreep, de afstand tot Habitatrichtlijngebied "Ijsseluiterwaarden" en de ligging van barrières zoals de bestaande bebouwing van Kampen en de ijsseldijken, kan gesteld worden dat er geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het habitatrichtlijngebied te verwachten zijn.*

Europese Vogelrichtlijngebieden

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Vogelrichtlijngebieden. Het meest nabijgelegen Vogelrichtlijngebied 'IJssel', op een afstand van ruim 800meter van het plangebied.

Het vogelrichtlijngebied is van groot belang als broed-, foerageer-, overwinterings- en rustgebied in de trekzone van vogelsoorten en kwalificeert zich vanwege Kleine zwaan, Kolgans, Smient, Slobeend, Meerkoet, Grutto, Wilde zwaan, Reuzenster, Kwartelkoning (broedend) en IJsvogel (broedend). Als belangrijk foerageergebied voor deze vogelsoorten wordt aangetast – ook al ligt het buiten de begrenzing van het vogelrichtlijngebied – kan er sprake zijn van een externe werking met negatieve effecten. In het plangebied kan een enkele Meerkoet broeden, maar van een relevante relatie met het Vogelrichtlijngebied is hier geen sprake.

- *De planlocatie is niet van relevant belang als leefgebied voor genoemde soorten. Ook een eventuele uitstralende werking is gezien de afstand, geïsoleerde ligging en ligging van barrières niet aan de orde. Negatieve effecten op Vogelrichtlijngebied 'IJssel' zijn dan ook niet te verwachten.*

Beschermde Natuurmonumenten

Beschermde Natuurmonument 'Vossemeer' is het dichtst bijzijnde Beschermde Natuurmonument, gelegen op een afstand van ca. 1600 meter afstand van het plangebied en bestaat uit een uitgestrekt zoetwatermeer, zand- en modderbanken en moerasvegetatie.

- *Gezien de grote afstand tot dit gebied en de ligging van barrières zoals de N50 zullen de beschermde waarden van dit gebied niet aangetast worden als gevolg van de realisatie van het bedrijvenpark.*

2.3 Nota Ruimte

Het structuurschema Groene Ruimte (SGR) is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur in het leven geroepen en worden ganzen-foerageergebied en weidevogelgebied aangewezen.

Het SGR is een zogeheten planologische kernbeslissing (PKB). Het Rijk verwacht dat provincies en gemeenten het SGR laten doorwerken in hun ruimtelijke plannen, zoals het streekplan en het bestemmingsplan.

Provinciale ecologische hoofdstructuur (PEHS)

Het plangebied ligt ruim 800 meter ten westen van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur. De EHS bestaat hier uit de uiterwaarden langs de IJssel.

- *Gezien de afstand en tussenliggende barrières zal de realisatie van het bedrijvenpark het functioneren van de EHS niet aantasten.*

Natuur buiten de EHS

Het plangebied behoort volgens het Groenloket Overijssel niet tot 'weidevogelgebied' en 'ganzengebied en/of gebied voor andere wintergasten'. Gezien de besloten ligging tussen o.a. de N50 en bebouwing van Kampen is het plangebied bovendien niet van belang voor betreffende soorten.

- *Een aantasting van in het provinciaal beleid als zodanig aangemerkt 'weidevogelgebied' of 'ganzengebied en/of gebied voor andere wintergasten' – belangrijke natuurwaarden buiten de EHS – is niet aan de orde.*

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Methode

Het onderzoek is gebaseerd op een eenmalig veldbezoek uitgevoerd op 19 december 2006. Tijdens dit veldonderzoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (Tabel 2 en 3) die ontheffingsplichtig zijn. Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: hogere planten, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie “geraadpleegde bronnen”) en ‘expert judgement’ een uitspraak gedaan over de mogelijk aanwezige beschermde soorten.

Hieronder worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten zijn. De relevante soorten worden in de onderstaande paragrafen kort toegelicht. Een soortenlijst is opgenomen in Bijlage II. Een toelichting op de beschermingsstatus is gegeven in Bijlage III.

3.2 Flora

Gedurende het veldbezoek zijn binnen het plangebied geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Op basis van de terreinkenmerken, eigen veldkennis van naastgelegen terreinen (Brandhof, 2006) en de via het natuurloket beschikbare gegevens wordt uitsluitend de laag beschermde Zwanebloem (FF-tabel 1) verwacht in de slootjes. Voor Zwanebloem geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen automatisch een vrijstelling van artikel 8 en hoeft derhalve geen ontheffing te worden aangevraagd.

In plangebied zijn alleen relatief algemene plantensoorten aangetroffen als Zilverschoon, Ridderzuring, Smalle weegbree, Gewone smeerwortel, Riet, Grote lisdodde, Liesgras, Akkerdistel, Rode klaver en Bijvoet. Deze soortensamenstelling is indicatief voor vochtige en enigszins verstoorde omstandigheden. Op basis van de soortensamenstelling worden verder geen beschermde soorten of soorten van de Rode Lijst verwacht en zeker geen strikt beschermde soorten van tabel 2 of 3.

→ *Het aanvragen van ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende/ mitigerende maatregelen is voor flora niet aan de orde.*

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Potentiële verblijfplaatsen

Bebouwing en bomen ontbreken binnen het plangebied. Hierdoor wordt geconcludeerd dat potentiële vaste verblijfplaatsen van zowel gebouwbewonende als boombewonende soorten afwezig zijn op de bouwlocatie.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Als gevolg van de voorgenomen plannen zullen geen opgaande lijnvormige structuren verdwijnen. De inrichtingsplannen leiden daarom niet tot schade aan de migratiemogelijkheden van vleermuizen.

Potentieel foerageergebied

Het plangebied wordt mogelijk beperkt gebruikt als foerageergebied door een soort als Laatvlieger. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Dat is hier niet het geval.

- *Omdat geen potentiële vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn en er geen aantasting plaatsvindt van (potentieel) belangrijke vliegroutes en foerageergebied is er als gevolg van de beoogde plannen geen schade te verwachten op vleermuizen. Het aanvragen van een ontheffing is voor vleermuizen hier niet aan de orde.*

Overige zoogdieren

Binnen het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van de laag beschermde zoogdiersoorten Aardmuis, Veldmuis, Bosmuis, Huisspitsmuis, Haas, Rosse woelmuis en Mol (allen FF-tabel 1) aangetoond of te verwachten.

Voor genoemde aanwezige en mogelijk aanwezige algemene soorten, die onder een licht beschermingsregime vallen, geldt in deze situatie automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 uit de Flora- en faunawet. Het aanvragen van ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet is derhalve niet aan de orde.

- *Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten echter niet aan de orde.*

3.4 Broedvogels

Ten tijde van het veldonderzoek was het vanwege het tijdstip van het jaar niet mogelijk een volledige broedvogelinventarisatie uit te voeren. Op basis van het veldbezoek in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en 'expert judgement' is echter een goede uitspraak te doen over de te verwachten soortensamenstelling.

Door het ontbreken van opgaande beplanting op de planlocatie zijn er geen geschikte schuilplaatsen aanwezig voor vogels van bos en struweel. Daarom worden ook geen vogelsoorten met een vaste verblijfplaats verwacht zoals spechten, roofvogels en uilen.

In de oeverzones langs de watergangen zijn soorten als Kleine karekiet, Rietgors, Bosrietzanger, Meerkoet, Waterhoen en Wilde eend te verwachten. Elders in het gebied zijn minder kritische weidevogels als Kievit en Scholekster te verwachten. Gezien de terreingesteldheid en ligging van het plangebied heeft het plangebied geen belangrijke functie voor weidevogels. Voor meer kritische weidevogels als Grutto en Tureluur is het gebied niet geschikt.

Als gevolg van de werkzaamheden verdwijnen mogelijk broedplaatsen van

algemene vogelsoorten. De gunstige staat van instandhouding komt echter niet in gevaar, aangezien voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig zijn in soortgelijke gebieden in de nabije omgeving. Het is overigens niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels.

- *Er mogen geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van vogels aanwezig zijn. Versturende activiteiten, zoals graafwerkzaamheden, dienen daarom buiten de broedperiode –als broedseizoen wordt doorgaans de periode 15 maart tot 15 juli aangehouden¹ – te worden gestart.*

De werkzaamheden hoeven overigens niet persé voor het broedseizoen te worden afgerond op voorwaarde is dat er geen broedgelegenheid ontstaat voor bijvoorbeeld een opportunistische soort als de Oeverzwaluw. Hieronder staan enkele aanbevelingen om het gebied extra onaantrekkelijk te maken voor broedvogels:

- creëer geen steilwanden (zoals zandhopen) waarin Oeverzwaluw kan nestelen;
- verwijder voorafgaand aan het broedseizoen de aanwezige ruigte en bosschages;
- voorkom dat tijdens de werkzaamheden opgaande ruigte ontstaat.

3.5 Amfibieën en reptielen

Amfibieën

In het plangebied zijn bij het veldonderzoek de laag beschermde Bastaardkikker, Meerkikker, Gewone pad en Kleine watersalamander (allen FF-Tabel 1) aangetoond. Tevens kan Bruine kikk er worden verwacht. Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen automatisch een vrijstelling van artikel 9,11 en 12 de Flora- en faunawet. Naar verwachting worden de oeverzones van de waterpartijen door genoemde soorten als voortplantingswater gebruikt. Daarnaast is het mogelijk dat het plangebied wordt gebruikt als overwinteringsgebied van genoemde soorten.

De strikt beschermde Poelkikker en Rugstreppad zijn tijdens het veldonderzoek (buiten de geschikte inventarisatieperiode) niet aangetroffen. Op basis van de terreinkenmerken en beschikbare verspreidingsgegevens is Poelkikker niet te verwachten. Rugstreppad is wel in de omgeving bekend uit o.a. eerder uitgevoerd onderzoek in IJsselmuiden (Brandhof 2006). In de huidige situatie wordt alleen de meeste westelijke punt van het plangebied beschouwd als mogelijk leefgebied voor Rugstreppad. Hier is ondiep visarm water aanwezig met schaars tot niet begroeide oever. De kans dat deze soort hier reeds heeft gevestigd achten we klein omdat de soort aan deze zijde van de IJssel niet bekend is. Bij de voorgenomen werkzaamheden wordt deze locatie bovendien vooralsnog ontzien zodat negatieve effecten op Rugstreppad hier niet worden verwacht.

Tijdens de werkzaamheden kunnen echter wel geschikte voortplantingslocaties voor Rugstreppad ontstaan op plaatsen waar graafwerkzaamheden verricht worden (o.a. ondiepe plassen en rijsporen). Het is zodoende aan te bevelen om te voorkomen dat dergelijke ondiepe wateren in de periode van april tot oktober aanwezig zijn, de periode waarin Rugstreppad actief is en zich kan vestigen.

¹ Voor het broedseizoen gelden geen wettelijke datumgrenzen. Van belang is of broedvogels aanwezig zijn, ongeacht het tijdstip van het jaar.

Kwetsbaarheid amfibieën

Voortplantende amfibieën

Gedurende de voortplantingsperiode, die zich volledig afspeelt in het water, zijn amfibieën kwetsbaar. Er zijn dan eisnoeren, eiklumpen en larven aanwezig. Dit speelt ongeveer in de periode tussen maart tot en met 15 augustus.

Overwinterende amfibieën

Ook in de overwinteringsperiode (half november – februari/maart), zijn amfibieën kwetsbaar. De dieren zijn dan immobiel en dus niet in staat om te vluchten. De amfibieënsoorten Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander overwinteren over het algemeen op het land. Bastaardkikker en Meerkikker overwinteren in de sliblaag van watergangen.

Werkzaamheden aan watergangen dienen vanuit het oogpunt van amfibieën bij voorkeur buiten de periode van maart tot en met 15 augustus plaats te vinden. De minst schadelijke periode voor het dempen van de watergangen is september-oktober.

Reptielen

Er zijn geen reptielen aangetroffen in het plangebied. Gezien de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens (RAVON, Natuurloket) zijn deze ook niet te verwachten in het plangebied.

- *De aanvraag van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet en het verrichten van mitigerende en compenserende maatregelen is voor amfibieën en reptielen niet aan de orde. Wel wordt aanbevolen te voorkomen dat gedurende de werkzaamheden geschikte voortplantingswateren voor Rugstreeppad ontstaan.*

3.6 Vissen

In het plangebied zijn tijdens het veldonderzoek de soorten Tiendoornige stekelbaars, Alver, Blankvoorn, Baars, Bittervoorn en Kleine modderkruiper aangetroffen. Van genoemde soorten zijn Kleine modderkruiper (FF-tabel 2) en Bittervoorn (FF-tabel 3) beschermd volgens de Flora- en faunawet. Daarnaast is Bittervoorn opgenomen op de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare vissoorten met de status 'kwetsbaar' (Ministerie van LNV, 2004). Een kaart met aangetroffen beschermde vissoorten is weergegeven in bijlage I.

Kleine modderkruiper

Kleine modderkruiper is in relatief grote aantallen aangetroffen in de centrale sloot (bijlage I). Het betrof hier zowel juveniele als adulte exemplaren. Naar verwachting plant de soort zich voor in de ondiepe oeverzones van de waterpartijen.

Bittervoorn

Bittervoorn is aangetroffen in een nieuw gegraven sloot op de grens van het plangebied. We gaan er van uit dat deze soort zich ook in de centrale sloot bevindt. Gezien het uitblijven van vangsten binnen het werkgebied gaat het daag hoogstens om lage dichtheden.

- *Wanneer werkzaamheden plaatsvinden in het watermilieu is het aanvragen van een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk.*

Het op korte termijn starten met de kleiwinning en aanleg van wegcunetten is alleen mogelijk als daarbij de aanwezige wateren worden ontzien. Om het werk af te kunnen ronden is het raadzaam om op korte termijn een ontheffing aan

te vragen voor de beschermde vissen. In geval van een vlotte proceduregang kan de sloot mogelijk nog worden gedempt in het vroege voorjaar van 2007. Een geschikte periode is begin maart, maar werkzaamheden in het leefgebied van de beschermde vissoorten dient in ieder geval te zijn afgerond voor 1 april. Een ontheffing wordt alleen onder voorwaarden verleend:

- Beargumentering waarom inpassing van leefgebieden van Bittervoorn en Kleine modderkruiper niet mogelijk is (zijn er geen alternatieven?);
- Compensatie in de vorm van nieuw leefgebied. Voorbeelden zijn natuurvriendelijk ingerichte oevers met minimaal een vergelijkbare oppervlakte en kwaliteit als het gebied dat verloren gaat;
- Verwijderen leefgebied mag alleen in minst kwetsbare periode (buiten het voortplantingsseizoen en de opgroeiperiode van visbroed (april–augustus));
- De te dempen sloot en de verwijderen bagger dient te worden onderzocht op aanwezige vis (en amfibieën). Aangetroffen exemplaren dienen weer uitgezet te worden in geschikte wateren buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Het dempen van de middensloot dient gecompartmenteerd plaats te vinden. Een gangbare methode is het plaatsen van een damwand, het leegpompen van het betreffende slootdeel en daarna de slib vergraven en afvoeren. Dit dient onder begeleiding van een ter zake kundige² te gebeuren. Deze deskundige controleert de slib op aanwezige vis en zet deze over naar geschikt water in de nabijheid. Zoals vermeld dient er rekening mee te worden gehouden dat werkzaamheden in het slootmilieu niet mogen plaatsvinden in periode april–augustus omdat dan voorplantings-/opgroeiperiode van de vissen speelt.

3.7 Ongewervelden

In het plangebied zijn geen beschermde insectensoorten of soorten van de Rode Lijsten aangetroffen of te verwachten. Geschikte terreinkenmerken voor beschermde insecten zijn meestal beperkt tot natuurgebieden of een specifiek vegetatietype. Dergelijke biotoopcondities ontbreken binnen het plangebied.

- *De aanvraag van ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van mitigerende en compenserende maatregelen is hier voor ongewervelden niet aan de orde.*

² Onder een ter zake kundige wordt verstaan een persoon die:

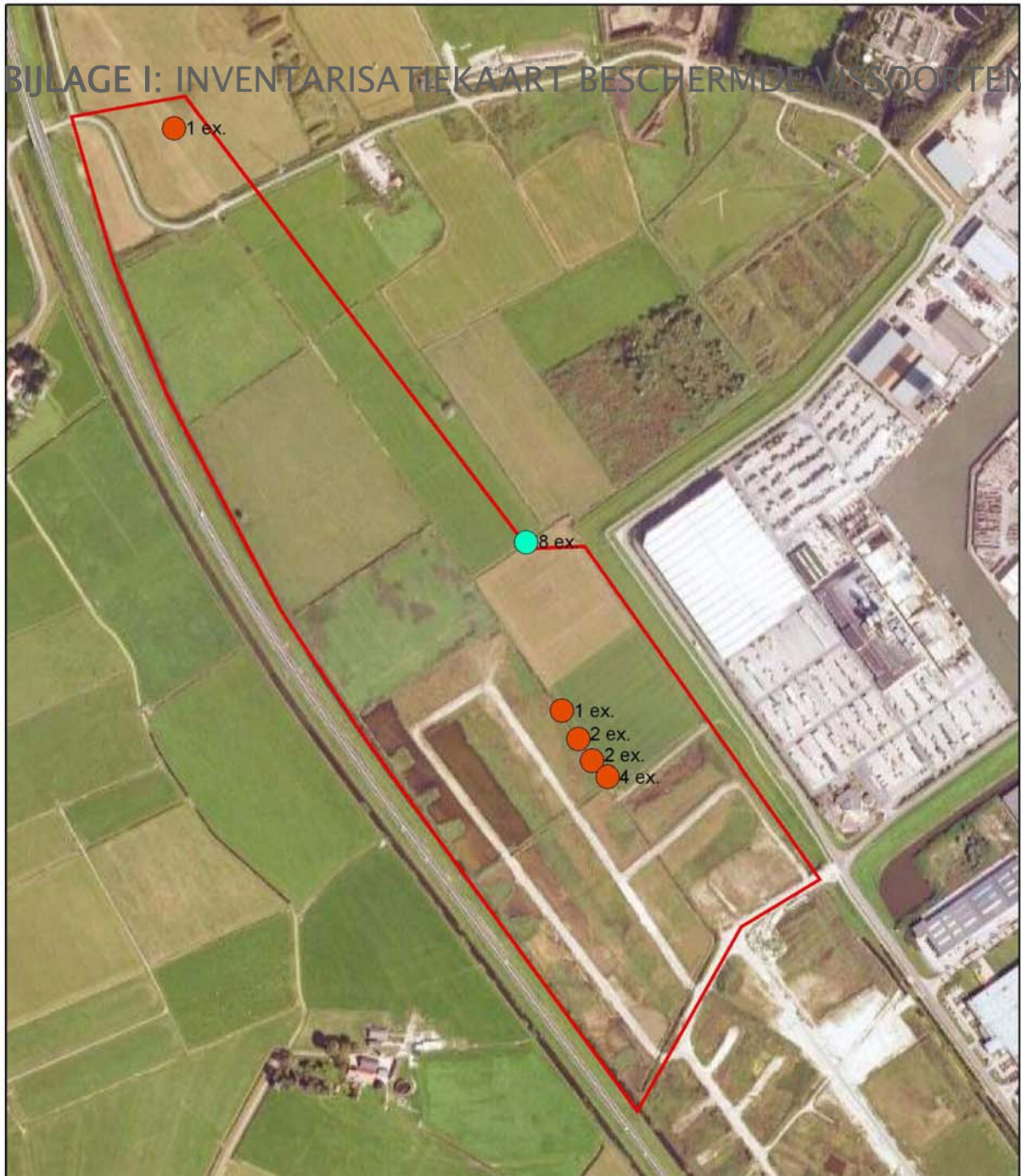
- op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het netwerk Groene Bureaus;
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals Das en Boom, VZZ, RAVON, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, VOFF, SOVON, etc.).

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Bode A.D., A.J. Dijkstra, B. Hoekstra, R. Hoeve & R. Zollinger (1999). *De Zoogdieren van Overijssel*. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.
- Brandhof, P.M. van den (2006). Quickscan ecologisch onderzoek bedrijventerrein Melmerpark, Kampen; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 06-338. EcoGroen Advies, Zwolle.
- Brandhof, P.M. van den (2006). Ecologisch onderzoek woningbouwlocatie Weidestraat-Het Meer, IJsselmuiden; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 06-193. EcoGroen Advies, Zwolle.
- Broekhuizen S. *et al.* (1992). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Crombaghs, B.H.J.M., Berg, N van den & A.B. Goutbeek (2002). Vissen in Overijssel. Verspreidingsatlas van zoetwatervissen in stromende en stilstaande wateren in Overijssel.
- Groenloket Provincie Overijssel (www.groenloketoverijssel.nl)
- Janssen J.A.M. & J.H.J. Schaminée (2004). *Europese Natuur in Nederland*. Soorten van de Habitatrichtlijn.
- Lange, E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). *Zoogdieren van West-Europa*. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Nöllert, A. & C. Nöllert (2001). *Amfibieëngids van Europa*. Tirion Uitgevers BV, Baarn.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna (www.minlnv.nl).
- Natuurloket (www.natuurloket.nl)
- OVB (2000). *De Nederlandse Zoetwatervissen*. Een eerste kennismaking.
- Provincie Overijssel (2000). Streekplan Overijssel 2000+. Plannen voor Ruimte, Water en Milieu. Vastgesteld bij besluit van Provinciale Staten van Overijssel van 13 december 2000, nummer 44.
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland. (www.ravon.nl)
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (2002). *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 tot 2000*. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Sparreboom, M. (red) (1981). *De amfibieën van Nederland, België en Luxemburg*. AA Balkema, Rotterdam.

BIJLAGEN

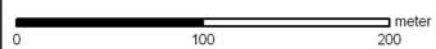
BIJLAGE I: INVENTARISATIEKAART BESCHERMDE VISSOORTEN

Vissen

- Bittervoorn
- Kleine modderkruiper
- Plangebied

Relevante vissoorten

Datum	18-01-2007
Status	Definitief
Auteur	Ing. P.M. van den Brandhof
Topografie	Google Earth

BIJLAGE II: SOORTENLIJST

Soort	Terreingebruik	Locatie	Status
> FLORA			
Zwanebloem	Mogelijk aanwezig	Slootmilieu	FFW-Tabel 1
> ZOOGDIEREN			
Laatvlieger	Mogelijk foeragerend	Verspreid	FFW - Tabel 3 / HR IV
Aardmuis	Voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Veldmuis	Voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Bosmuis	Voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Huisspitsmuis	Voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Haas	Voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Rosse woelmuis	Voortplantend	Ruigte en bosschages	FFW - Tabel 1
Mol	Voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
> BROEDVOGELS			
Wilde eend	Mogelijk broedend	Oeverzones	FFW - Tabel 2,3
Waterhoen	Mogelijk broedend	Oeverzones	FFW - Tabel 2,3
Meerkoet	Mogelijk broedend	Oeverzones	FFW - Tabel 2,3
Kleine karekiet	Mogelijk broedend	Riet/Oeverzones	FFW - Tabel 2,3
Bosrietzanger	Mogelijk broedend	Riet/Ruigten	FFW - Tabel 2,3
Rietgors	Mogelijk broedend	Riet/Ruigten	FFW - Tabel 2,3
Kievit	Mogelijk broedend	Opgaande beplanting	FFW - Tabel 2,3
Scholekster	Mogelijk broedend	Opgaande beplanting	FFW - Tabel 2,3
> AMFIBIEEN EN REPTIELEN			
Bastaardkikker	Voortplantend en overwinterend	Wateren	FFW - Tabel 1
Bruine kikker	Mogelijk aanwezig	Wateren	FFW - Tabel 1
Meerkikker	Voortplantend en overwinterend	Wateren	FFW - Tabel 1
Gewone pad	Voortplantend en overwinterend	Wateren	FFW - Tabel 1
Kleine watersalamander	Voortplantend en overwinterend	Wateren	FFW - Tabel 1
> VISSSEN			
Bittervoorn	Voortplantend en overwinterend	Verspreid in alle wateren	FFW - Tabel 3 / HR II / RL III
Kleine modderkruiper	Voortplantend en overwinterend	Verspreid in alle wateren	FFW - Tabel 2 / HR II
> ONGEWERVELDEN			
Dagvlinders			
Geen beschermde soorten of soorten van de Rode lijst			
Libellen			
Geen beschermde soorten of soorten van de Rode lijst			
Legenda soortenTabel:			
<u>Beschermingsregiem Flora- en faunawet (FFW):</u>			
Tabel 1: 'Algemene soorten' waarvoor veelal automatisch vrijstelling geldt;			
Tabel 2: 'Overige soorten' waarvoor vrijstelling geldt, mits activiteiten voldoen aan goedgekeurde gedragscode;			
Tabel 3: Soorten van Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB artikel 75 FFW, waarvoor alleen onder strikte voorwaarden vrijstelling mogelijk is.			
Tijdens hun broedseizoen zijn vogels strikter beschermd (Tabel 3) dan buiten deze periode (Tabel 2)			
HR II/ HR IV en HR V verwijzen naar de bijlagen uit de Europese Habitatrichtlijn			
RL 0 t/m RL 4 verwijzen naar de status op de Rode lijst:			
0= Verdwenen; 1= Ernstig bedreigd; 2= Bedreigd; 3= Kwetsbaar; 4= Gevoelig			

BIJLAGE III: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Met de Flora- en faunawet (Ffwet) is beoogd een geïntegreerd soortenbeschermingsregime te creëren dat voldoet aan de internationale verplichtingen. Doordat het verkrijgen van ontheffing en vrijstelling slechts mogelijk was onder bepaalde voorwaarden, werd de Flora- en faunawet na de inwerkingtreding al snel als belemmerend ervaren in het maatschappelijke verkeer.

De belemmerende factoren werden met name veroorzaakt, door het afwegingskader, dat ook voor zeer algemeen voorkomende soorten gold als b.v. Mol, Veldmuis, Bosmuis en Konijn. Dit zorgde voor onnodige belemmeringen van werkzaamheden en veel administratieve lastendruk.

Vanaf 23 februari 2005 is een wetwijziging van kracht geworden waarbij de mogelijkheden verruimd zijn voor het verlenen van ontheffing/ vrijstelling van de verbodsbepalingen in het kader van de Ffwet. Dit geldt met name voor de algemeen voorkomende soorten.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Ffwet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is.
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. insecten, libellen en kevers) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Verbodsbepalingen

De Ffwet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8 van de Ffwet. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12 (zie kader). In hoeverre de verbodsbepalingen van toepassing zijn is afhankelijk van het beschermingsregime waartoe de soort behoort.

Algemene verbodsbepalingen voor beschermde inheemse soorten dieren en planten. Flora- en faunawet, artikelen 8 t/m 12.

Art. 8:	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Art. 9:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Art. 10:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Art. 11:	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Art. 12:	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Drie beschermingsregimes planten- en diersoorten

Met ingang van het wijzigingsbesluit artikel 75 zijn drie verschillende beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. In alle gevallen is onverminderd de zorgplicht van toepassing:

'Ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, is verplicht dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of na te laten.'

Tabel 1 'Algemene soorten'

Onder deze groep vallen o.a. alle algemeen voorkomende beschermde zoogdieren, amfibieën en vaatplanten (in totaal 43 soorten). Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet en hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Tabel 2 'Overige soorten (gedragscode)'

Onder deze groep vallen een aantal minder algemene soorten (in totaal 101) en vogels. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een gedragscode. De gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring door de minister van LNV. De gedragscode geeft richtlijnen aan om schade aan de soort te voorkomen of te minimaliseren (Artikel 16c wijzigingsbesluit).

Voorheen was nooit vrijstelling mogelijk voor van nature voorkomende vogelsoorten. Nu kan alleen vrijstelling verkregen worden indien:

- sprake is van belang a) t/m d);
- sprake is van onopzettelijk verstoren (artikel 10) in geval van bij de wet genoemde belangen, en er geen wezenlijke invloed (significante effecten) is;
- In geval van belang g), behalve in de periode 15 maart-15 juli.

Tabel 3 'Soorten van Bijlage I AMvB Artikel 75 / soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV'

Onder de eerste groep vallen met name soorten die een kwetsbare status hebben (in totaal 37 soorten) en vogels (in geval niet gewerkt wordt met een gedragscode). Ze hebben een vergelijkbare bescherming als soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV.

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, is voor deze soorten ontheffing van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet altijd noodzakelijk. De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang³;
2. er is geen alternatief;
3. de activiteiten doen geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De laatste twee criteria worden in het wijzigingsbesluit samengevat als 'zorgvuldig handelen', waarbij elke vorm van schade aan de soort voorkomen moet worden. Aan alle drie criteria moet gelijktijdig voldaan worden.

Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik, is het niet mogelijk voor artikel 10 van de Ffwet een ontheffing te verkrijgen. Voor de artikelen 8, 9, 11 en 12 geldt wel een vrijstelling, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Rode lijsten

De Minister van LNV heeft ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd⁴. Voor Rodelijst-soorten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

2 a) de bepalingen inzake de gemeenschappelijke markt en een vrij verkeer van goederen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap; b) de bescherming van flora en fauna; c) de veiligheid van het luchtverkeer; d) de volksgezondheid of openbare veiligheid; e) dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten; f) het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren; g) belangrijke overlast veroorzaakt door dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort; h) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw; i) bestendig gebruik; j) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

⁴ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRC/JZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Vanaf dat moment heeft Nederland de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving verankerd. Nederland zal aan de hand van een vergunningstelsel de zorgvuldige afweging waarborgen rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast zal Nederland in de komende jaren voor alle gebieden die samen Natura 2000 vormen, beheerplannen opstellen.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Voor een volledig begrip wordt verwezen naar de oorspronkelijke wetsteksten (www9.mininv.nl 'thema Natuurwetgeving'). Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.